

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

Q-55

891.542-2

Ա-55

Գ. Ասանեան

ԿՈՐԱԾՆԵՐ

պիկա 5 գործողութեամբ

Ներկայացման իրաւունքը վերադառնուած է

800

1176-Ա

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Արագասիա Ա. Զութաթելածէի Նիկ. 21

1904

20 JAN 2006

19 NOV 2010

89 2 30
24-55
8

mf

Գ. Անանեան

ԿՈՐԱԾՆԵՐ

պիէս 5 գործողութեանը

1001
335

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Արագատիպ Ա. Բուժաթիւածէի Նիկ. 21
1904

11.02.2013

19527

3005 MAL 0 5

3005 VOM 0 1

1904

1904

1904

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15-го Апрѣля 1904 г.

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

Աւետ Աւետիչ Աւետեան } ամուսիններ
 Աննա Պետրովնա Աւետեան }
 Լիւբա 17 տարեկան } Աւետ Աւետիչի զաւակները
 Մանեա 15 > } սովորում են գիմնազիոնում
 Օլիա 14 > }
 Թաթոս Իվանիչ, Աւետ Աւետիչի ընկերը
 Ադամ Մաթվէիչ } հարուստ վաճառականներ
 Սերգէյ Սերգէիչ }
 Նիկիտ Սերգէիչ ուսանող, Սերգէի Սերգէիչի որդին
 Մինաս, քաղքի կարայով ծերունի վաճառական
 Լեան Մինայիչ Մինասի որդին
 Ալեքսէյ Ստեփանիչ } Նաւթային ընկերութեան
 Սոլոմոն Լուկեանիչ } փաստաբաններ
 Մարթա աղախին

ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

Դահլիճ եւ ծախ կողմը փոքրիկ ննջարան: Ննջարանում, առաջակողմը փոռած է գորգ եւ ծծմայրը նստած օրօրում է երեխային: հասարակութեան դիմաց մի դուռ է երեւում: երեկոյեան ժամի 6-ն է. առաստաղից կախած է կարմիր լուսամփոփով լամպ:

Դահլիճը ունի ճոխ կահաւորութիւն. մի անկիւնում դրած է դաշնամուր, աջ եւ ձախ կողմից կան դռներ—ծախ դուռը տանում է ննջարան, իսկ աջը—Լիբա Աետովնայի առանձնասենեակը. հասարակութեան դիմաց երկու դուռ է երեւում, մէկը տանում է նախասենեակ եւ բաց է, իսկ միւսը սեղանատուն:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Դահլիճում նախասենեակ տանող դռան մօտ կանգնած) Ասում ես լաւ աղջիկ է հա՛ւ:

ՄԱՐԹԱ

Ի հարկ է լաւն է:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Երիտասարդներ շատ են գալիս

ՄԱՐԹԱ

Այո, գալիս են:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ո՛վ է յաճախ գալիս:

ՄԱՐԹԱ

Ոչ ոք (խորամանկ հայեացք ձգելով ուսանողի վրայ). այո, ես հասկանում եմ ինչ որ ուզում ես իմանայ:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ամեն բան լաւ գիտես, բայց չես ուզում ասել (ծեղքը դնելով աղախնի ուսին): Գուշատ սատանայ աղջիկ ես:

ՄԱՐԹԱ

Մի վախենալ, քիթդ ոչ ոք չէ ջարդելու (ազատում է եւ փախչում է նախասենեակի խորքը):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ը՛հը՛:

ՄԱՐԹԱ

(Դառնալով) Օրիորդին ասեմ, որ եկել ես:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Այո, այո, ասա, ես այստեղ սպասում եմ:

ՄԱՐԹԱ

Այս բոպէիս (դուրս է գնում նախասենեակով):

Նիկիտ Սերգեիչը մտնում է դահլիճ, գրչխարկը դնում է աջ պատի վրա փոքրիկ սեղանի վրայ եւ մտածումնքի մէջ դանդաղ քայլում է. ննջարանում երեխան ճշում է:

ԾԾՄԱՅԻ

(Արհամարհական ձեւով ձեռքը երեսին խփելով) Այ թէ գնջանաս Հն. հոգիս հանեց էս անիծածը (սկսում է աւելի ուժեղ օրօրել):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

(Յանկարծ վճռողական ձեւով) Ե՛հ, ինչ կը լինի, կը լինի...:

Նախասենեակից մտնում է Լիբա Աւետիլան գիմնագիտի հագուստով:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

(Մի քանի քայլ առաջ գնալով, դիմատրում է) Որքան ուրախ եմ, որքան քաղցր է ինձ համար տեսնել ձեզ (ձեռքը համբուրում է,) դուք չը գիտէք ինչ բան է, դուք անկարող էք...:

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Տեսայ որ դուք բաւականի ուշանում էք, գնացի պարտէզ և ահա (վարդը տալով) ձեզ ընծայ... (Զանգահարում են):

ՄԱՐԹԱ

(Հեւալով ներս է վազում) Աղէն և փաստաբանը գալիս են:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

(Շփոթուած) Ուրեմն ես գնամ, ցտեսութիւն (տալիս է ձեռքը):

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Ոչինչ, մնացէք, եթէ մայրիկն իմանայ շատ կ'ուրախանայ:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Ոչ, օրիորդ, ինչ էք ասում, մեզ վրայ կը ծիծաղեն, ինչ կարիք կայ շտապելու, ժամանակին ամենքը կ'իմանան, եթէ այդպիսի բան անէք, ես բոլորովին կը հեռանամ (Նայելով նախասենեակի կողմ), թողէք, ես...:

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Շատ բարի, գնանք առանձնասենեակս, մեզ ոչ ոք չի խանգարի, դուռը ներսից կը փակեմ (Դառնալով դէպի աղակիսնը). տես, ոչ ոք չը մտնի. կասես որ զբաղուած եմ, գիրք եմ կարդում (Մտնում են առանձնասենեակը եւ դուռը փակում):

Նախասենեակից ներս են գալիս Աւետ Աւետիչը սեւ հագուստով եւ Ալէքսէյ Ստեփանիչը ֆրակով, կրան տակը պօրտֆէլը բռնած:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Դէհ, շուտ արա, տու՛նը կարգի բի (մօտենալով օրիորդի առանձնասենեակին). աղջիկ պարու՛նը վուրդի է:

ՄԱՐԹԱ

(Առաջը կտրելով) Այստեղ օրիորդը դասեր է պատրաստում:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Ետ է դառնում եւ զնում դէպի սեղանատուն) Ամեն բանը իրան անողը լինի, հիմի պէտք է ղոնաղներ գան. մոմերը վառիր. (Սեղանատան դռները քաց է անում, մէջ տեղը երեւում է սեղան, սեղանի վրայ թափուած են զանազան տեսակ կտորներ եւ դերեաններ, առաստաղից կախած է վառած լամպ. Աննա Պետրովնան եւ կար անողը Աւետ Աւետիչին շեն տեսնում, որը մի ընկալաւ լուռ նայում է):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Կտորը ցոյց տալով կար անողին) Ել խանութ չը թողի, հագիւ հագ կարողացալ գըտնել...:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Եդ է էլի, ձեր շուրիքը, ձեր դերեանիքը բան ու փէշակ իք շինի (Աննա Պետրովնան ամուսնու ծայնը լսելով դառնում է եւ դուրս է գալի դահլիճ):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛ (Իիմաւորելով մեկնում է ձեռքը) Բարև ձեզ, բարև...:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այէքսէյ Ստեփանիչ, ես շատ և շատ անբաւական եմ ձեզանից, դուք ինձ անցեալ գիշեր ժողովարանում վիրաւորեցիք:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ես միշտ աշխատել եմ և աշխատում եմ չը վիրաւորել ձեզ, բայց անցեալ գիշեր, որքան էլ ինձ համար ուրախալի լինէր ձեզ ուղեկցել տուն, այնուամենայնիւ ես անկարող էի. բայց ինչպէս է ձեր առողջութիւնը. այն օրը դուք ձեզ վատ էիք զգում:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այո՛, փոքր ինչ գլուխս ցաւում էր. բայց ափսոս վաղ գնացիք. ձեր գնալուց յետոյ պատահեց Լևոն Մինայիչը:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛ այժմ մեր կոճմն է բարեհաճել:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այո՛:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ուրեմն այսօր կարող ենք Մինասին շնորհաւորել:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Բայց ա՛յնպէս փոխուել է, որ բոլորովին չէք կարող ճանաչել և չէք էլ կարող երևակայել որ նա գալիս է արտասահմանից.

երևակայեցէք, խօսք եղաւ կանանց մասին և ի՞նչ էք կարծում:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Անկասկած ֆէմինիզմի պաշտպան կը լինէր:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ո՛չ, ի՛նչ էք ասում, աւելի ասա-կօսէ-ներով է զբաղուած:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛յ, ա՛յ, ա՛յ, ամբողջ Եւրոպան, ամբողջ լուսաւորեալ երկիրը քարոզում է, որ կինը պէտք է լինի սգատ, պէտք է վայելէ նոյն իրաւունքները, ինչ որ տղամարդը...:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Մեր տիկիները և օրիորդները կարծում են որ ազատութիւն և լուսաւորութիւն է, ասում է, աջ և ձախ ձեռքերը մեկնել և համբուրել տալ ամենքին:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛յ, ա՛յ, ա՛յ.

Նախասննեակից մանուկ մն թաթոս իվանիչը՝ սեւ հագուստով և Սոլովոն Լուկեանիչը՝ Փրակով, կրան տակը պորտֆէլը ղռնած:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Բարև ձեզ, Աննա Պետրովնա, բարև (առ-

նելով ձեռքը), մենք խանգարեցինք, ձեր խօսակցութիւնը կիսատ թողիք:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ոչինչ, մենք խօսում էինք Լևոն Մինայիչի մասին:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ի՞նչպէս, արդէն վերջացրել է իւր ճանապարհորդութիւնը:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ո՛չ, կարճ ժամանակով է եկել:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ուրեմն դարձեալ գնալու է:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ա՛յո, բայց եթէ լսէք թէ ինչե՛ր է խօսում հայ տիկիներին և օրիորդներին մասին... անկարող էք երևակայել:

Անտ Անտիչը ցոյց է տալիս անհամբերութիւն:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Չատ հետաքրքիր է:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես արդէն հրաւիրել եմ, կիւրակի երեկոյեան մեզ մօտ կը լինի:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ա՛, շատ լաւ էք արել:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես դեռ բոլորը չեմ ասում. եթէ դուք այնտեղ լինէիք և լսէիք թէ ինչեր է խօսում, երևակայել անգամ չէք կարող թէ որպիսի արհամարհական ձևով է խօսում...:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Այ, այ, այ:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ասում է՝ մեր տիկիները և օրիորդները ամբողջ օրը չուլ ու փալասի հետ են խաղում...:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Կատարեալ յանդգնութիւն:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Գուն գնա՛ (ծնոքիցը ընկնելով տանում է սեղանատուն), մտիկ տուր վունց է կարում, մալահաթի վախտը չէ, մինք էստի բան ունինք, էդ հանգի սարսաղ-մարսաղ բանիքը ուրիշ ժամանակ խօսացէք (հրում է սեղանատուն եւ դուռն էլ փակում). պա, պա, պա... թամամ ճիանուր սարքից էլի էս տուն քանդածը:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Աւետ Աւետիչ, մենք բոլոր հարկաւոր թղթերը պատրաստել ենք (Պօրտֆէլը դնում է սեղանի վրայ եւ ըստ է անում):

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Այժմ վաճառականները կը գան, կը ստորագրեն և ամեն բան (նոյնպէս պօրտֆէլը ըստ է անում) վերջացած կարելի է համարել:

Սկսում են թղթերը մէկ մէկ հանել. աղախին էլ վառում է մոմերը:

Ծծմայրը ննջարանից դուրս է գնում դիմացի դռնով:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Էրէկ Բագուից նամակ ստացայ, ցեխի ֆանտան է խփի. մէ խօսքով էրկու վուտով ննգանք:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ձեր նաւթային գործը ակցիօներական ընկերութեան վերածելով՝ ոչինչ չէք կորցնում:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Անկասկած, ակցեաների մի մասը ծախել էք, ձեր փողը մասամբ հանել, ուրեմն...:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Էդ դիփ լաւ է, համա նաւթը հիդն ու հիզը էժնանում է:

ԹԱԹՈՍ ԻԱՆԻՉ

Էդ վուչինչ բանէ, ինչ կայ, էլի կու թանգանայ. դուն ուրիշ բան ասա. մէկ էլ:

տեսար, մէ հէստի ֆանտան խփից վուր...:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Անկասկած, յետոյ ահագին օգուտներ կը ստանաք...:

Նախասննակից ներս են գալիս վաճառականներ:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Դիմաւորելով) Ա՛ բարև ձեզ, բարև, (մեկնում է ձեռքը) շատ ուրախ եմ, որ եկել էք ձեր բարեկամներին օգնելու. խնդրեմ նստեցէք, ձեզ էինք սպասում (վաճառականները նստում են, նախասննակում երեւում է Մինասը—60 տարեկան ծերունի, քաղքի կաքայով, սպիտակ մազերով, բայց աշխոյժ):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛ բարև, բարև, Մինաս ախպէր (ընկաւորելով), քէֆըն, հալըն, դամաղըն, հայգիզի հն, մենակ դու ես մնացել հին հին դարուց յիշատակ. նստիր, Մինաս ախպէր (աթոռ է տալիս), նստիր, կը յոգնես, մազերդ սպիտակել է. ճիշտ է պառակել ես, բայց ոչինչ. որդիդ եկել է, որդուդ շատ են գովում (ներս են գալի մի խումբ վաճառականներ): Օ՛ բարև ձեզ (ամենքի ձեռքը առնելով), բարև, բարև, որքան ուրախանում եմ երբոր ձեզ տեսնում եմ, իսկոյնեթ յիշում եմ ձեր ղոչաղութիւնը, ինչպէս առևտուր էք անում

ինչպէս մուշտարու աչքերը կապում, որ տեսնում եմ, քէֆս բացում է. աշխատեցէք տրդերք ջան, աշխատեցէք. Աստուած միշտ օրհնում է աշխատանքը. նստեցէք, նստեցէք (վերցնում են աթոռները, սկսում են նըստոտել. մտնում է Սերգէյ Սերգէիչը). Սերգէյ Սերգէիչ, բարև, բարև, (մեկնելով ձեռքը) շնորհաւորում եմ, որդիդ եկել է Պետերբուրգից:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷՆԻՉ

Եկող տարի պէտք է շնորհաւորես, մինչև վերջացնելը շատ բան կու պատահի:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Ուսին ձեռքը խփելով) Ոչինչ էլ չի պատահի. եկող տարի բժիշկ որդի կունենաս:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷՆԻՉ

(Նստելով) Թէ Աստուած էդ օրին կու արժանացնէ...:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Կարծեմ մեր բոլոր բարեկամները հաւաքուեցին. այժմ կարող ենք սկսել:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ո՛հ! ձեզ լաւ յայտնի է, որ Աւետ Աւետիչը և Թաթոս Իվանիչը աղջիօներական ընկերութիւն են կազմում և դուք էլ խոստացել էք աղջիկներ առնել. մենք այժմ հարկաւոր թղթերը պատրաստել ենք...:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Հիմի պէտք է ամենքդ ձեռք քաշիք:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Հալա մէ տուր, կարգանք, տեսնինք
ինչ է գրած է:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Մինք ձիգ խաբոււմ ինք:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ո՛վ գիտէ, արի ասա....:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Հա հա (տալիս է թուղթը) կարգա՛,
թամամ մարդու հոգին հանումիս:

Սերգէյ Սերգէիչը վերցնում է թուղթը
և սկսում է նայել. երեխան ննջարանում
ճշում է. դիմացի դռնից ննջարան է մտնում՝
ծծմայրը և սկսում է օրօրել:

ՄԻՆԱՍ

Էս միը խալիը՝ (Թեւքերը ուսերի վրայ
գցելով), ամեն մէկին ջուգ վուր խօսեցնումիս
օ՛հ, օ՛հ, օ՛հ, համա վուր հաւաքոււմ ին
Աստուծ թափէ ու ազատէ, զիփ մէտի սար-
սաղանումին:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Միթօմ գուն էլ բան հասկացար էլի:

ՄԻՆԱՍ

Խալիին թալնելով հարստացիլ իս, աղա
մարդկանց մէջը խառնուիլ իս ու մինձ-մինձ
էլ խօսում իս:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Ստորագրում է) Թագա բան իս ասում,
այ (վեր կենալով). լաւ, ա՛րի նստի, ձեռք քա-
շի պրծի, է: Ալէքսէյ Ստեփանիչ, 'ես *) ու
իմ Աստուծը զոչաղ մարդ իս էլի. աբա ո՛վ
կու մտածէր, թէ Աւետ Աւետիչը կու զնայ
Բագու:

ՄԻՆԱՍ

(Եստելով սեղանի մօտ) Հայ գիգի հա.
(Ալէքսէյ Ստեփանիչին) օդորմած հոգին, քու
հէրը, քանի սող էր, զիփ քիզմէն գանգա-
տոււմ էր. էն վախտը ջեր դուն 16 տարեկան
էիր. ասում էր գիշերները մէ գլուխ կորած
է, ստհաթի չուրսին է գալի. հիմի սող լինէր,
տեսնէր քիզ պէս վուրթի ունէ, ինչ կու
խնդար, խիթարուէր, է:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Ալէքսէյ Ստեփանիչին) Էրկու գամ
կուտրացիլ իմ, ամեն բանը լաւ գիգիմ, համա
էս անգամ վուր կուտրանալ ուզենամ, անպատ-

*) Ե տառը մակակէտով նշանակած (Ե), պէտք
է արտասանել ինչպէս յի վանկը՝ բառի միջուկ կամ
վերջուկ, ձայնաւորից յետոյ. օրինակ՝ Գա-յի-անէ,
Եսա-յի, և այլն:

1001
335

ճառ քիզ մօտ կու գամ, դուն ճամփէքը ա-
ւելի լաւ կու գիշենաս:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Դուն մէ գամ պէտք է բիրդ նստիս:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Բաս Ալէքսէյ Ստեփանիչը ինչ է շինում.
մէ քանի շահի տուր, բանը էնպէս կու սար-
քէ վուր ո՞վ բէսաբ նա՞յաղուլ կօնէ ու կօսէ,
թէ դուն իմ փուղիբոս ինչի շիս տալի ու ի-
ժում քէֆ արա, վունց որ սիրտդ ուզենայ
ու սուփրի ծէրին էլ (խփելով Ալէքսէյ Ստե-
փանիչի ուսին) նստացրու սրան:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Դու շատ հանաքչի մարդ ես երևում,
ճա! ես չէի սպասում. շատ սրախօսն ես
եղել:

ԱԳԱՄ ՄԱԹՎԷԻՉ

(Իրօտննում է սեղանին եւ թուղթը վերց-
նում) Ե՞ստի պիտի ձեռք քաշիմ:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

(Ետ քաշուելով) Պահ, գինու հուտով
խիղտեցիր, էլի. էդքան էլ խմի՞ կուլի. հէնց
վուր բերանդ բաց իս անում, էն սահաթին
լազաթդ շանց իս տալի:

ԱԳԱՄ ՄԱԹՎԷԻՉ

Խօսում իս, էլի... (Թուղթը ձեռքին

անցնում է եւ կանգնում մէջ տեղը). Իբի-
գուն սահաթի հինգին տուն հասայ (վաճա-
ռականները հերթով մէկ մէկ ստորագրում
են, իսկ Աւետ Աւետիչը դարսում է պօրտ-
ֆէլի մէջ). կուբուսը թուղթ էինք խաղում.
սահաթի մէկը վուր դառաւ, դուրս էկանք.
Թարսի պէս միր առաջ ֆայտօն էր կանգնած:
Ա՛բա, տղերք ջան, նստինք—ասի ու դէմ ու
դէմը Օբթաճալի բաղը բշիլ տուի: Աուրթ է,
բլում փուղ մխտեցինք, համա էնէնց զորբա
քէֆ արինք, վուր էն դուգուկի ձէնը անկ-
ճումս հալա էլի ծւծւում է: Աբա, դուն խօմ
գիղիս, Ալէքսին ինչ դուգուկ է ածում. թա-
մամ մարդու գամարներումը նստում է.
չէ, հաւի պէս սահաթի ութին տուն կու
գնամ, կու նստիմ էրէխերանց հիդը կու խա-
ղամ... Գանա՛ ես օղլուշաղ չունիմ... համա
մարդ պէտք է ապրելու, քէֆ անելու շնուրք
ունենայ, կեանքի համն ու լազաթը գիտե-
նայ... (Թուղթը դնում է սեղանի վերայ եւ
ստորագրում):

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Վեր կենալով) Ե՛հ, հիմի գնանք, ամենքս
ձեռք քաշեցինք պրծանք: (Վեր նս կենում):

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Կիրակի սահաթի հինգին համեցէք, դի-
րեկաօրներ կու ջոգինք, ամեն բանը կու վեր-
ջացնինք ու իժում քէֆ կօնինք:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Յանկաչի է, որ Աւետ Աւետիչին և Թաթուս Իվանիչին ընտրէիք:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷՅԻՉ

Արխէին կաց, արխէին...

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԱՆԻՉ

Մենք պէտք է այնպէս անենք, որ գործին ծանօթ մարդիկ ընտրուեն, որպէս զի գործը լաւ առաջ տանեն և ձեր փողերը չը կորչի:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Աբա, ձիգ իմ հարցնում, Աստուծ կու վիճակնէ, վուր ուրիշին ջողիք մինք ինք սարքի, մինք ինք մօգօնի...

ԹԱԹՈՍ ԻԼԱՆԻՉ

Դուք լաւ գիշիք, վուր մինք փորձուած մարդ ինք, չինք ուղուս գործը խամ մարդկանց ձեռքը ննգնի...

Գնում են դէպի նախասննեակ:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷՅԻՉ

Արխէին կացէք, արխէին, աբա մինք ձիգ բեղամսիկ կօնինք.

Ամենքը մտնում են նախասննեակ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Կիրակի լաւ քէֆ կօնինք, հա:

ԱԿԱՄ ՄԱԹՂԷՅԻՉ

Աբա, Աւետ Աւետիչ, էլ ինչ ասիլ գուզիս, դուն գիգիս էլի, ինչ հանգի քէֆ կու սարքիս. դուն բերնի համը լաւ գիշիս, Թաղա ձուկը...

Խօսակցութիւնը անլսելի է դառնում եւ նախասննեակից ամենքը դուրս են գնում. Աւետ Աւետիչը դառնում է դահլիճ ու հպարտ հպարտ քայլում է, յանկարծ նկատու է ուսանողի գլխարկը:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Վահ, էս վուրտղանց է (սկսում է զարմացած շուռ ու մուռ տալ):

Մարթան երևում է դռան մօտ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Ախր 'ես տեսնում իմ վուր կնիկս ինձ չէ սիրում, է... (գլխարկը դնում է սեղանի վրայ եւ մի վայրկեան մտածելուց յետոյ, մատը բարձրացնում է վերեւ) Ետի մէ բան կայ...

Սեղանատան դռները բաց է անում եւ մտնում. երևում է սեղան, սեղանի վերայ դրած է ինքնակո, շուրջը նստած են Մանեան, Օլեան եւ խմում են թէյ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Մայրիկը որտեղ է:

ՄԱՆԵԱ

Տանը չէ:

Աւետիչ Աւետիչը սեղանատնից մանում է ձախակողովեան սենեակը:

ՄԱՐԹԱ

(Մօտենալով օրիորդի առանձնասենեակին) Օրիորդ, օրիորդ... (ուսանողը դուրս է գալիս, գլխարկը վերցնում եւ նախասենեակով փախչում է աղախնի ուղեկցութեամբ):

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Հասարակութեան դիմացի դռնից մըտնելով ննջարան) Վճռորդի է, վճռորդի է կորի կնիկս:

ԾԾՄԱՅԻ

Ասում է, վաղը երեկոյեան ժողովարան պէտք է գնամ, վաղը առանց դերեա կը մնամ, ու չեմ կարող, ասում է, ժողովարան գնալ, ժողովարանում, ասում է, բալ կայ...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

'Ես քիզ չիմ հարցնում ժողովարանում ինչ կայ. ես քիզ ասում իմ կնիկս վճռորդի է:

ԾԾՄԱՅԻ

Ասում եմ, էլի, էգուց զիշեր ժողովարանում բալ կայ, ասում է...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

էլի ժողովարան. քիզ հարցնում իմ կնիկս

վճռորդի է (ձայնը ըարձրացնելով). Հասկանում իս թէ չէ:

Սեղանատանը Մանեան եւ Օլեան սպասողական դրութիւն ընդունելով լսում են:

ԾԾՄԱՅԻ

Ասում եմ, էլի, էգուց զիշեր ժողովարանում բալ կայ, ասում է, անպատճառ...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

'Ես քիզ չիմ հարցնում թէ ժողովարանում ինչ կայ. 'Ես քիզ հարցնում իմ կնիկս վճռորդի է:

ԾԾՄԱՅԻ

էգուց զիշեր, ասում է, բալ կայ, շատ խալիս կուլի, ասում է, ամօթ է որ դերեա...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Երեսը խաչակնքելով) Օ՛հ, Տէր Աստուծ... (սկսում է զայրացած ման գալ):

Մանեան եւ Օլեան դուրս են գալիս սեղանատնից, մօտենում են ննջարանի դռանը եւ լսում են:

ՄԱՆԵԱ

Մայրիկը որտեղ է, հը:

ՕԼԵԱ

Ես ինչ գիտեմ որտեղ է:

ՄԱՆԵԱ

Երանի ո՛ւր է գնացել, որ հայրիկը այս-

պէս չարանում է. սպասիր, ս՛ս... ս... Հայ-
րիկը ինչպէս բարկացած ման է գալիս...

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

(Դուրս գալով առանձնասենեակից) Ի՞նչ
էք այդտեղ կանգնել. ինչ որ ձեր գործը չէ,
մի՞ք խառնուի (ուզում է քաշ տալով սեղա-
նատուն տանել):

ՄԱՆԵԱ

(Դիմադրութիւն ցոյց տալով) Ի՞նչ ես
քաշում, է՛:

ՕԼԵԱ

Սպասիր, տեսնենք հայրիկը ինչ է ա-
սում:

Հիւրա Աւետու՛նան երկուսին էլ քա-
շում է սեղանատուն:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Սիրտս ասում է, մէ հէտի խփիմ, վուր
սաղ երէտարքը ջարդ ու փշուր ըլի. ասում
իմ քիզ, կնիկս վո՛ւրդի է... (զայրացած) Հաս-
կանում իս, թէ՛ չէ:

ԾԾՄԱՅԻ

Ասում եմ էլի, զնաց փողոց կտորն առ-
նելու:

Աւետ Աւետիչը միջին դռնից մտնում
է դահլիճ, դռները բաց է թողնում. զայրա-
ցած սկսում է դահլիճում ման գալ. ծծմայ-
րըն էլ օրօրում է նրեխային:

ՄԱՆԵԱ

(Կատաղած՝ Հիւրա Աւետու՛նային) Գու-
քեզ խրատիր, որ ամեն երեկոյ գնում ես ու
ժամերով կորչում:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Այդ քո գործը չէ. ես քեզանից մեծ եմ,
ես իրաւունք ունիմ քեզ խրատելու. հասկա-
նում ես թէ՛ ո՛չ:

ՄԱՆԵԱ

Իրաւունք ունիս. սպասիր, ես ծառային
հրամայեմ, որ չը համարձակուի քեզ համար
գուռը բաց անել. այնքան զանգահարիր, որ...

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Այնքան կը զանգահարեմ, մինչև որ ա-
մենքը իմանան:

ՄԱՆԵԱ

Եւ լետոյ հայրիկն էլ կիմանայ:

ՕԼԵԱ

Իսկ ես այդպէս չեմ անի, ես ուղղակի
զանգակի լեզուն թելով կը կապեմ (նստում
են սեղանի շուրջը). թող այնքան զանգա-
հարի, որքան ուզենայ (սկսում է թէյը
խառնել):

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Պսակուի, էս էլ պսակուի, այ էն, էն...
ռաստ էկած սահաթը ինչ ասիմ... (մտնում):

լով սեղանին) Ախր էս գգալը էստի ինչ է շինում, ես թէ չէ ումն է.. (տեսնում է որ էլ գլխարկը չը կայ) Էս ինչ է (շշկլում շաշուձ է չորս կողմ եւ տեսնում, որ աղախինը կանգնած է դռան մօտ), էսգանցեմէն գգալը ո՞վ տարաւ:

ՄԱՐԹԱ

Ձեմ հասկանում, աղա:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Վո՞ւնց թէ չիս հասկանում, էսգանցեմէն գգալը ինչ էլաւ:

ՄԱՐԹԱ

Ձեմ հասկանում, աղա, ինչ էք ասում:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Մօտենալով եւ ձայնը աւելի ու աւելի ըստ ըստ արձագանքելով) Բաս չիս գիտի՞, բաս չը տեսար ո՞վ տարաւ. վու՞նց քոռացար հը՞. էդ, էդ... աչքերդ կու հանիմ, 'ես իմ ձեռքովս գտալը վերցրի, 'ես իմ աչքովս տեսայ...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Կապոցը ձեռին մտնելով նախասննակից) Ինչ ես այդպէս բղաւում, ճղաւում, քո ձայնը փողոցն է գնում. ինչ է, ինչ է պատահել:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Գնում իս, կորչում իս...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Շատ ես երես առել այ. չի՞ կարելի քիչ քաղաքավորի խօսես. ինչ քո բանն էր ինչպէս կին ունենալ. մի տգէտ աղջիկ պէտք է պատահէր:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Լաւ է մինչ ուսում չունիս, թէ չէ. ո՞հ, ո՞հ, ո՞հ... (սկսում է զայրացած քայլել):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ընկել եմ քեզ պէտի ձեռքը, ինչ ուզում ես ասում ես. դու իրաւունք չունիս ինչ հետ այդպէս խօսալու, դու քեզ շատ ես թող տալիս. ես քո ստրուկը չեմ... հասկանում ես թէ ոչ...

Լիւքան, Մանեան, եւ Օլեան դուրս են գալիս սեղանատանից եւ կանգնում են դռան մօտ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

'Ես էլ կօխիմ, կնիկ ունիմ, էլի:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ալեքսէյ Ստեփանիչը 'ի զուր չէ ասում՞ որ մեր վաճառականները այնքան կոպիտ անտաշ են, որ դեռ երկար ժամանակ անըն, գունակ կը լինեն հասկանալու կնոջ նշանա կուժիւնը...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Էս ինչ գահրումար է: (Կապոցը առ-

նում է ձեռքից եւ շարժում մի կողմ)։

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Վաղը ժողովարանում բայ կայ, (կապու-
ցը վերցնելով) պէտք է գնամ։

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Քիզ պէս կնիկը ժողովարան չէ գո՞րծը,
գո՞րծը գընայ...

(Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր)

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒՄԸ

Երեկոյեան ժամի 6-ն է, լսում է դաշնա-
մուրի ձայն։

Այլ պատի մօտ, առաջակողմը, պատուհա-
նին կից, դրած է կանաչ սեղան. շուրջը նըս-
տած են Աւետ Աւետիչը, Թաթոս Իվանիչը,
Ադամ Մաթվէիչը, Սերգէյ Սերգէիչը եւ ու-
րիշ վաճառականներ ու թուղթ են խաղում եւ
վարագոյրի բարձրանալու ժամանակ յաճախ
լսում է «բանկ». մի քալլ հետու նստած է
Մինասը։

Չախ պատի մօտ, առաջակողմը՝ դրած է
նոյնպէս կանաչ սեղան եւ շուրջը շարուած
են աթոռներ։

Հասարակութեան դիմաց երեւում է երկու
բաց դուռ, մէկը տանում է դէպի դահլիճ, իսկ
միւսը նախասենեակ, որը սանդուխով իջնում
է այգին. նոր սկսում է մ'ընել, երեւում է կա-
պոյտ երկինք եւ ծառերի կատարներ։

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Բէգամաղ չիմ անի, Մինաս, էլի մի քա-
նի ալիքիա քիզ համա կու պահիմ, փուղը
կամաց կամաց կու սաս։

ՄԻՆԱՍ

Գու՛ն արխէին կաց, 'ես բէգամազ չիմ
ըլի. ինչ առէլ իմ, շատ շնորհակալ եմ...

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

'Նս ուզում իմ վու՛նց որ բարեկամ մարդ
խէր տեսնիս, թէ չէ դու՛ն գիշիս... (Նախա-
սենեակից մտնում է ծառան եւ պատերին
կպած ջահերը վառում է):

ՄԻՆԱՍ

Հալա մէ տեսնինք բանը վու՛նց է գը-
նում, է:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Փանտան վուր խփէ, հէնց գիշիս էն
ժամանակ էլի էս գնով կուտամ, հազար մա-
նէթից կապէկ չիմ պակսեցնի:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Նաւթի բանը դու՛ն չիս գիշի, Մինաս,
էնգուր նագիս անում. սաղ վից ամիս, մէ
տարի փորում ին ու փորում, համա իժու՛մ
մէկ էլ տեսար մէ հէտի (ձայնը ըստճրացնե-
լով) Փանտան է խփում...

ԱԿԱՄ ՄԱԹՎԻՉ

Օ՛, Փանտանը շատ զորբա բան է, մէ-
բաշ բու՛հ — խփում է գէմ ու գէմ վերիւր, ի-
ժում 'երկնքումը էնէնց փուռում է, բաց է
լինում...

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Էտէնց մէբաշ է խփում, վուր էնէնց
հարստանում ին, է:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Չէ, ձիգ պէս, սաղ օրը արչինը ձեռին
«մօբձանդի բատօնօ» *) կու կանչին:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Իրի սուտ է, մարդ պէտք է զոչաղ,
կտրուկ ըլի:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Թէ Ալէքսէյ Ստեփանիչը չէր ուստ գայ,
Քաքուի էրէսն էլ չէիք տեսնի:

ՄԻՆԱՍ

Հնյ գիշի հն... (վերկենայով) ո՛վ կու
փիբր անէր, թէ Ստեփանի աղէն էսէնց խե-
լօք, ուսում առած մարդ կու դառնար: Օլոր
մած հոգի Ստեփանն էլ ուրիշ հանգի մարդ
էր, էհ անցկացած բան է... (Թնկերը ուսերի
վրայ գցելով) Աստու՛ճ հոգին լուսաւորէ...
(դիմում է դէպի դահլիճ):

ԱԿԱՄ ՄԱԹՎԻՉ

Քանկ... (Թնկերը սեղանին խփելով):

Մինասը մտնում է դահլիճ. վաճառա-

*) Վրացերէն է: — Համեցեք պարոն:

կանները ոգևորուած միմեանց ետեւից կըրկնում են «քանկ»: Դահլիճից դուրս են գալիս Ալէքսէյ Ստեփանիչը եւ Աննա Պետրովնան ու դիմում են դէպի ձախակողմեան սեղանը):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

...Կան ամուսիններ, որանք սիրոյ մասին գաղափար անգամ չունին, այլ ապրում են... Հպատակուելով լոկ անասնական ինստինկտին... Ետխասնեակից աղախինը մատուցարանով ըերում է թէյ:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Մի մի բաժակ թէյ խմենք (աղախինը ըերում է առաջ):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Այո, մի մի բաժակ: (վերցնելով մատուցարանից դնում է սեղանի վրայ):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Գուցէ նրանք էլ ուզում են: (ժամենում է վաճառականներին. այդ ըրուէին Աւետ Աւետիչը ասում է «քանկ» եւ տանուլ է տալիս):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Թէյ չէք ուզում:

ԱԻՅՏ ԱԻՅՏԻՉ

(Բարկացած՝ փողերը հաշուելով) Մինք

էստի թուղթ ինք խաղում, դուք խմում իք, խմեցէք, միզ համա դարդ միք անի:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(վերաւորուած ետ դառնալով) Անտանելի է այսպիսի վարմուշքը (նստելով սեղանի մօտ). երբեմն երբեմն սիրտս տալիս է թողնել ամեն ինչ և փախչել:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ի՞նչպէս կարելի է այդպիսի բան անել:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Սակայն ես անկարող եմ (թէյը խառնելով), անկարող եմ տանել այս ամենը:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ուզում էք ժողովրդի խօսալու և բամբասանքի առարկայ դառնալ:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես տեսնում եմ, որ դուք իմ մասին բաւականին սխալ կարծիք էք ունեցել. ես այն կանանցից չեմ, որ ժողովրդի ասէ-կօսէներին ուշադրութիւն են դարձնում և կամ թէ չեն զգում իրանց դրութիւնը:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Այո, ես տեսնում եմ որ սխալուած եմ եղել. (սկսում է թէյ խմել, իսկ Աննա Պետրովնան հայեացք ուղղելով վաճառականն-

ընկողմ՝ ընկնում է մտածումների մէջ):

Նախասնեակից լսում է անորոշ ձայ-
ներ. սանդուխով քարձրանում են միմեանց
ետեւից Լիւբա Աւետովնան գիմնագիծնի
հագուստով՝ վարդի փունջը ձեռքին, Նիկիտ
Սերգէիչը, Լեւոն Մինայիչը եւ Սոլոմոն
Լուկիանիչը: Դահլիճի դռներին որ մօտե-
նում են, խօսակցութիւնը արդէն լսում է:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Օ՛, սպիտակ դերեալի մէջ որքան գեղե-
ցիկ կը լինէք, կատարեալ հրեշտակ:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Ես սպիտակ գոյնը շատ եմ հաւանում:

ՆԻԻՏ ՍԵՐԳԷՅԻՉ

Դուք այնպիսի գեղեցիկ, այնպիսի գրաւիչ
գէժք ունէք, ինչպէս էլ որ հագնուէք, դար-
ձեալ...

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Այո՛, ձեր արտայայտութեան մէջ ինչ
որ մի բան է նկատուում, որ կամայ ակամայ
ստիպում է մարդուն...

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Պարոններ, դուք ինչ շատ էք երկինք
բարձրացնում... (ըստնալով դէպի վաճառա-
կանները). տեսնում էք որքան անուշահոտ
է, որքան գեղեցիկ (ցոյց է տալիս փունջը),
այս բոպէիս նոր քաղցի, հաւատացած եմ,

որ ձեզանից ոչ մէկը չի բարկանայ, եթէ
այսպիսի վարդերը ձեր թուղթ խաղալուն
խանգարէ... (ամբողջ փունջը ցրիւ տուած
թափում է սեղանի վրայ) Հա, հա, հա...
ոչինչ, այս վարդերը այնպէս անուշահոտ են,
որ բարի մարդիկ ոչ մի բան չեն փսոսում:

Խօսով դիմում են դէպի դահլիճ. Աւետ
Աւետիչը քարկացած վարդերը թափում է
ներքել:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

(Դառնալով դէպի ծախ կողմը) մայրիկ
դուք մենակ էք մնացել:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Վեր կենալով) Մենք շատ հետաքրքիր
հարցով էինք զբաղուած:

Աննա Պետրովնան նոյնպէս վեր է կե-
նում եւ մի խումբ են կազմում ընդի առա-
ջակողմ:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Խօսում էինք կանանց մասին, նկատի
ուենալով ի հարկէ հայ կնոջ դրութիւնը:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Հայ կնոջ դրութիւնը ճ, անտանելի է,
հայ կինը կատարեալ մի սարուկ է զուրկ ինք-
նուրոյնութիւնից:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ի՞նչ արած, դեռ ևս չէ հասել այնպի-

սի ժամանակ, որ հայ կինն էլ վայելէ ազատութիւն. կանայք որոնց գեղեցկութիւնով մարդ հիանում է, սքանչանում, մտածում էս, որքան երջանիկ պէտք է լինին, երանի ես տալի նրանց, սակայն մօտ ծանօթանում ես, տեսնում ես որ ամենանբախտն են նորքա:

ԼԵՒՈՆ ՄԻՆԱՅԻՉ

Կնոջ գեղեցկութիւնը մշտական չէ, կանցնի շուտով. և նոքա, որոնք ընդունակ են պաշտելու կնոջ իբրև լոկ գեղեցկութիւն և այլանդակելու ամեն բան, ընդունակ կը լինեն նետելու նրան և դէպի փողոց, ինչպէս անպէտք խաղալիք:

ՍՈՒՈՄՈՆ ԼՈՒԿԱՆԻՉ

Այլանդակել ամեն ինչ, այսինքն խաղալու ընտանեկան կեանքը, որով պարծենում են մեր պատրիօտները... հա, հա, հա... (ծիծաղում է):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Եւ միթէ դուք կարծում էք, որ մեր մէջ կայ իսկական ընտանեկան կեանք:

Ամբողջ խումբը դիմում է դէպի դահլիճ, իսկ Լիւբա Աւետովնան եւ Նիկիտ Սերգէիչը մնում են կանգնած):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Այդ տեսակ հարցերով զբաղուել ես բոլորովին աւելորդ եմ համարում. (յանկարծ դահլիճից լսում է ուժեղ ձայնով եւրոպա-

կան պարի եղանակ) ը'հը, սկսեցին, այս պարը ես շատ եմ հաւանում, մտնենք դահլիճ:

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Բոլորովին նոր է, երեք քայլ առաջ են դնում, իսկ երեք քայլ ետ, ահա, կարծեմ այսպէս է սկսում... (մի ոտը դնում է առաջ):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Այո, այդպէս է սկսում, միայն պէտք է աշխատել աւելի գրացիօզնի... Ահա այսպէս... (մի ոտը դնում է առաջ եւ պտոյտ է անում) Գնանք դահլիճ .. (Լիւբա Աւետովնայի ձեռքը ընկելով) Ես ձեզ կը սովորեցնեմ... (մտնում են դահլիճ):

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Ամբողջ խումբը կանգ է առնում) Հա, հա, հա... (ծիծաղում է) Եւ մենք ապրում ենք 20-րդ դարում... հա, հա, հա...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Իսկ դուք ինչ կասէք, Լևոն Մինայիչ:

ԼԵՒՈՆ ՄԻՆԱՅԻՉ

Այո, Աննա Պետրովնա, այժմ ամեն տեղ շատ է ընդունուած կանանց հարցով զբաղուելը:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ինչ էք ուզում դրանով ասել:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ուրեմն ձեր կարծիքով մենք խօսում ենք... Ը՛ր Ը՛ր... հէնց այնպէս...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՒՆԱ

Այդ արդէն ձեր կողմից չափազանցութիւն է և նոյն իսկ վերաւորական:

Ամենքը մտնում են դահլիճ. Սոլոմոն Լուկեանիչը եւ Լեւոն Մինայիչը մտում են նա:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

(Կանգնելով դռան մօտ) Մի՛թէ ժամանակ չէ, որ հայ կիներն էլ ազատ լինի. չէ որ այժմ հայ կիներ այնպէս տգէտ չէ, ինչպէս առաջ. չէ որ այժմ...

ԼԵՒՈՆ ՄԻՆԱՅԻՉ

Այո՛, այժմ հայ կանանցը անպատուում, այլանդակում են լանուն ազատութեան, յանուն լուսաւորութեան:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Թէև նոր էք վերադարձել, բայց շուտով էք ճանաչել սրանց. իսկ որ այդպէս է. որ կողմ նայում ես՝ խօսում են ազատութեան մասին, բայց ինչ են խօսում. ուղղակի խեղաթիւրում են ամբողջ մի սկզբունք. դուք անկարող էք երևակայել՝ թէ ես որքան եմ ուրախանում (ըստնկամաբար ձեռքը մէջքին

փաթաթելով), երբոր պատահում եմ ձեզ նման մարդկանց... (մտնում են դահլիճ):

Լսում է դիրիժորի կարգադրութիւնները եւ դռնից երևում են պարողներ. դահլիճից դուրս է գալի Մինասը:

ՄԻՆԱՍ

(Մօտենալով վաճառականներին) Ձիմ հասկանում էս ինչ բան է. նրանք էնթէնը պտուտ ին գալի, դուք էլ էսթէնը հայ-հարայ թուղթ իք խաղում. էտէնց էր՝ կլուբում կու նստէինք, էլ էստի ինչ էիր կանչում, անպէր, (դառնում է Աւետ Աւետիչին) թէ մէձարք իս սարքի, ասո՛ սուփրէն գցին, թէ չէ ու, 'ես իմ փաստ-փուսէն քաչիմ, գնամ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Ե՛հ, դուն էլ հոգեհանի պէս գլխներիս կանգնիլ իս. ինչիս շտապում, մինք պէտքէ տեսնինք Եւրոպայում խալիսը վունց է ժաժ գալի ու մինք էլ էնէնց ժաժ գանք:

ՄԻՆԱՍ

Արա ինչ քու բանէ էդ հանգի բանիր անիլ: Ինքդ քաղքի մարթի խասիաթով, սուփրա իս գցում Եւրոպայի ազաթով, թէ հացիս ուտացնելու շուտ արա, թէ չէ ու գնամ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Ի՞նչիս շտապում. ուրիշները մինչի լուսը...

ՄԻՆԱՍ

Ուրիշներին թող մէ, թէ քու Աստուծը
կու սիրիս, է... Ուրիշներին մտիկ տալով թէ
ցիլինդր իս ճածկի, հէնց գիգիս ուսում ա-
ռած մարդ իս դառի...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Աբա, ես քու խաթրը թնչ կու կոտրիմ...
(զանգահարում է) հիմի սուփրէն կու գցին
ու քէֆ կօնինք լազաթին:

ՄԻՆԱՍ

Թէ ուզում իք ժամանակ անցկացնիլ,
պէտք է նստինք, կոնծինք կախեթի գինին,
կինացնիր խմինք ու քէֆ անինք էնէնց,
վո՛ւնց որ ազաթն է միր քաղբի:

Ծառան ներս է գալիս:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Գնա, սեղանը բեր, սուփրէն գցի ու
գուռնաչի Ալէքսուեն ասա, իր դաստովը էս-
տի գայ (ծառան դուրս է գնում):

ՄԻՆԱՍ

Էսքան խալիսին հաւաքիլ իս, չիս փեքը
անում շուտով սուփրէն գցելու, թէ վուր
ուզում իս ժամանակ անցկացնիլ, պէտք է
լազաթով լինի թէ չէ...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Հիմի գնանք (վեր կենալով) տեսնինք
էնթէնը թնչ խաբար կայ:

Ամենքը փողերը հաւաքում եւ գնում
են խմքով ղէպի դահլիճ:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Էս գիշիր շատ տանուլ տուի:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ի՞նչ իս դարդ անում, էսօր էգուց Ֆան-
տան կու խփէ:

Ամենքը մտնում են դահլիճ:

Նախասննեակից մտնում են ծառանե-
րը. կանաչ սեղանները վերցնում են, մէջ
տեղը դնում են երկար սեղան, ջերում են
ա՛ւաններ, խմիչքներ եւ չորս կողմ շարում
են աթոռներ ու հեռանում են:

Դահլիճից դուրս են գալիս տիկիներ
եւ օրիորդներ՝ առանձին առանձին խմքե-
րով, խօսալով ղիմում են ղէպի նախասն-
նեակ, նախասննեակում հազնում են, սան-
դուխով իջնում եւ գնում:

I յՈՈԻՄԱ

Ա. ՏԻԿԻՆ

Ասում ին Աւետ Աւետիչը իր կնգան չէ
սիրում ու մէ գլուխ տանը կուռում ին:

Բ. ՏԻԿԻՆ

Միր խալիսի բանը չիս գիգի, լուեն ուխտ
ին շինում. թնչ է, թնչի պէտքէ կուռին.
թնչն է պակաս. Աւետ Աւետիչը ուտիլ խը-

միլ չէ պակսեցնում, առլաս ու մախմուր է հագցնում ու ամիսը մէ գամ վեչեր է սարքում: (զնում նն):

II յՈՒՄԲ

Ա. ՏԻԿԻՆ

Տեանում իք Նիկիտ Սերգէիչը — Աւետ Աւետիչի աղջկայ փիշիմէն բունս՝ ման է գալի, քիչ է մնում աչքով ուտի:

Բ. ՏԻԿԻՆ

Էտ էլ բաղդ է, Էլի, ասում ին խօսք է տուի:

Գ. ՏԻԿԻՆ

Գուք էլ միթօմ բան իք ասում. չիք զբղի հիմիկուայ մօղէն էտէնց է, աղջիկ տղայ էլ չին ջոկում. միր վախտը ուրիշ էր, հիմի ուրիշ է. էտէնց բան վուր ըլի՛ իմ մարգս կու իմանար:

Դ. ՏԻԿԻՆ

Հա, քու մարդը էն էլ է ասում, միթօմ Ալէքսէյ Ստեփանիչը Աւետ Աւետիչի կնգան սիրում է:

Ե. ՏԻԿԻՆ

Ի՞նչ է, սուտ է. Ալէքսէյ Ստեփանիչին ո՞վ չի ճանչնում, նա հէտտի մարդ է...

Ա. ՕՐԻՌՐԴ

Ալէքսէյ Ստեփանիչը տիկիններով աւելի

չատ է հետաքրքրում, քան թէ օրիորդներով (զնում նն):

III յՈՒՄԲ

Ա. ՏԻԿԻՆ

Աննա Պետրովնան վուկնց է փուլ ու մուլ գալի օհ, օհ, օհ՝

Բ. ՏԻԿԻՆ

Էն Ալէքսէյ Ստեփանիչն էլ՝ վուրդի ըլի՛ չլի, պէտքէ անպատճառ կուղքին ըլի:

Գ. ՏԻԿԻՆ

Էնդուր էլ ամենքը բամբասում ին:

Բ. ՏԻԿԻՆ

Աչկարայ տեսնում ին, Էլի:

Դ. ՏԻԿԻՆ

Գուկն ասա թէ Աւետ Աւետիչը վուկնց է թողնում, է:

Ե. ՏԻԿԻՆ

Շատ է իմանում:

Դ. ՏԻԿԻՆ

Ի՞նչը չէ իմանում. էրէկ չէ առաջի ըրը, Աննա Պետրովնան ու Ալէքսէյ Ստեփանիչը կրուժուկումը ման էին գալի մէտի. մինչև սահաթի տասերկուսը մասլահատ էին անում:

Բ. ՏԻԿԻՆ

Երանի գիդենամ էդքան ինչին խօսում:

Ե. ՏԻՎԻՆ

Եարար ձիր տսէ-կօսէն 'եփ պէտք է վիրջանայ, սաղ աշխարքը լուսաւորուեցաւ, համա դուք էլի ձիրնիք քշում. կուլի Ալէքսէյ Ստեփանիչը Աննա Պետրովնային շատէ դուր գալի:

Բ. ՏԻՎԻՆ

Վուր դուր է գալի՝ պիտք է սիրէ, էլի:

Ե. ՏԻՎԻՆ

Ինչ անինք. հիմի ամեն տիղ էլ լուսաւորութիւն է (գնում են):

ԼԵՒՈՄՈՆ ՄԻՆԱՅԻՉ

(Դուրս գալով դահլիճից) Աւելի լաւ է հեռանալ (դիմելով դէպի նախասենեակ), ընդ միշտ հեռանալ այստեղից (կանգնելով). երևի ինձ վիճակուած է թափառել շարունակ. բայց աւելի լաւ է թափառական կեանքը քան մենակութիւնը (գնալով դէպի նախասենեակ). հաշտուել այս մարգկանց հետ անկարելի է (նախասենեակում շտապով նագնուում է եւ գնում):

Դահլիճից դուրս են գալի Աննա Պետրովնան, Ալէքսէյ Ստեփանիչը, Սոլովոն Լուկիանիչը ու դիմում են դէպի պատուհանի կողմը:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Հա, հա, հա, (ըստըրածայն ծիծաղելով)

լով) դուք այլանդակում էք, ասում է, հայկանանցը հա, հա, հա...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես ուղղակի գարմանում եմ:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Մենք մի տեսակ տարօրինակ ժողովուրդ ենք, մենք ընդունակ չենք լուսաւոր մտքերը շուտ ըմբռնելու. ապրում ենք 20-րդ դարում, բայց մեր աշխարհայեացքը ոչնչով չէ գանապանուած՝ երկու հարիւր տարի առաջ ծնուած հայից:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Իսկ որ տարօրինակ ժողովուրդ ենք...

Մօտենում են պատուհանին եւ խօսակցութիւնը անխելի է դառնում. պատուհանից երևում է ծառերի կատարներ եւ լուսինը:

Դահլիճից դուրս են գալի Նիկիտ Սերգէյիչը եւ Լիբա Աւետովնան:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷՅԻՉ

Այսօր շատ լաւ ժամանակ անցկացրինք: ԼԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Պարել շատ եմ սիրում:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷՅԻՉ

Նկատելի է, դուք այնպէս էք պարում, որ...

ԼԻԻՐԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Վախ շատ եմ սիրում, կարծես օդի մէջն
եմ սլանում...

Դուրս են գալիս վաճառահանները եւ
հիւրերը ու ամենքը խառն հաւաքում են
սեղանի մօտ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Մինաս, աբա, հիմի նստինք (սկսում են
նստոտել), էլ ինչ ասիլ կուզիս, դուն գի-
դիս, ինչ հանգի թամադութին կօնիս (նա-
խասենեսակից մտնում են զուռնաչիք եւ նս-
տում են դռան մօտ):

ՄԻՆԱՍ

(Թեքերը ուսերի վրայ զցելով դառ-
նում է զուռնաչիներին) Աբա, տղերք ջան,
թէ ձեր Աստուծը կու սիրիք, մէ քաղցր բայ-
եաթի ածէք:

Չուռնաչիքը սկսում են ածել:

ՄԻՆԱՍ

(Վերցնում է ըստակը եւ դառնում է
հարեւանին). Մէ դէսը գինի ածա (հարեւա-
նը սկսում է ածել). ախր ինչ լազաթ կայ
էն սուփրում, ուր դափ-զուռնէն չի ածում
ու տո՛ւշ, տո՛ւշ, չին կանչում մինձ ու
պատիկ միասին...

ՀԻԻՐԵՐ

(Խառն) բրա՛ւօ, բրա՛ւօ, ձեր կենացը,

բարով կառավարես, բարով կառավարես.
տո՛ւշ, տո՛ւշ, տո՛ւշ...

Դուռուկն ածում է տուշ եւ ըստակնե-
րը դատարկում են:

ՄԻՆԱՍ

Ղուրթ է պառվիլ իմ, մագիրս գիփ
սիպտիլ է, համա 'ես ձիր խաթրը չիմ կօտրի
(դառնում է զուռնաչիներին). ածէք, տղերք
ջան, ածէք. դուք չու՛ր էստի չլիք, էս սուփ-
րումը ինչ լազաթ կուլի. ածէք տղերք ջան.
աճէք:

Չուռնաչիքը սկսում են ածել:

ՄԻՆԱՍ

Խմինք, (ըստակը ըստօրացնելով) Աւետ
Աւետիչի կինացը. 'ես ու իմ հօգին՝ շատ լաւ
մարդ է միգ համա. թող անպակաս ըլին միր
մէջը սրա նման մարդիկ. միք ասի թէ ցի-
լինգը ունի ծածկած, եա թէ չէ մօդնի շուր
ունէ հագին, սատանի պոչով. միր հայ մար-
դի ազաթն է մոռանալ իր հին կաբան, մո-
ռանալ իր լեզուն ու իր կրօն, համա միք
մոռանալ, քաղքի մարդ է, միր հայ խալեին
լաւ ծանօթ, դիփ ամենքը գիդին, մինձացիլ
է Օրթաճալում...

ՀԻԻՐԵՐ

Տո՛ւշ, տո՛ւշ, տո՛ւշ...

Դուռուկը ածում է տուշ եւ ըստակնե-
րը դատարկում են:

ՄԻՆԱՍ

(Բաժակը ըարձրացնելով) Էս էլ խը-
մինք Թաթոս Իվանիչի կինացը ու խնդրինք
Աստուաց, վուր Աւետ Աւետիչը ու Թաթոս
Իվանիչը մինչև մահը բարեկամ մնան, Աս-
տուձ վո՛ւչ հասցնէ էն օրը, վուր միմեանց
միսն ուտին հայու նման:

ՀԻՒՐԵՐ

Տո՛ւշ, տո՛ւշ, տո՛ւշ...

Դուդուկն ասում է տուշ եւ ըածակնե-
րը դատարկում են:

ՄԻՆԱՍ

(ըածակը ըարձրացնելով) Էս էլ Ադամ
Մաթվէիչի կինացը, վուր միւ խաթրը չը
կտորից, միգ բէղամաղ չարաւ, Աստուձ էն
միտքը տայ, էն կարողութիւնը, վուր մինք
չամանչինք ուրիշների առաջ...

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷՅ

(Բաժակը ըարձրացնելով) Էկատրն, Ե-
րբք դերեկտօրի կենացը, ուռն...

Աւետ Աւետիչը, Թաթոս Իվանիչը եւ
Ադամ Մաթվէիչը ըածակները ձեռին ոտի
են կանգնում:

ՀԻՒՐԵՐ

(Ետան) Ադամ Մաթվէիչ, Թաթոս Իվա-
նիչ, Թաթոս Իվանիչ, Աւետ Աւետիչ, Աւետ
Աւետիչ, Ադամ Մաթվէիչ:

Դուդուկն ասում է տուշ եւ ըածակ-
ները դատարկում են:

Մինասը ոտի կանգնած՝ ըածակը ձե-
ռին սկսում է «մուսայ ժամի» մի քանիս
ները ձայնակցում են եւ մի տուն երգում.
Երգը վերջացնելուն պէս ծառան ըն-
րում է թագա ձուկը եւ դնում է Մինասի
առաջ:

ՄԻՆԱՍ

(Ձուկը վերցնելով) Շատ տեղերումն
իմ էլի, շատ տեղերում քէֆ տեսի, համա
էսպէս լազաթին վունց մէ տիղ չիմ քէֆ
արի. աբա մէ դէսը թամաշա արէք, (ձուկը
ըարձրացնելով) կէս սահաթ առաջ, խիղճը
իստակ ջրում, ուրնի, ուրնի, լո՛ղ էր տալի
դէս ու դէն, համա ձգնապանը սառը քամու
առաջ, կէս գիշերին, բորիկ վուտով, բռնում
է իր դամբով ձգնապանի անունը դուրթ է
կինտօ է, համա նրանց մէջը խճմտանք ու
նամուս կալ (ըածակը ըարձրացնելով). էս
էլ խմինք էն մարդու կինացը, վուր ուրիշին
չի՛ գրնի, հալալ ճակտի քրտինքով կու
ապրէ...

ՀԻՒՐԵՐ

Տո՛ւշ, տո՛ւշ, տո՛ւշ...

Դուդուկն սկսում է ասել տուշ:

ՀԻՒՆԵՐ

Լեզգիներ, լեզգիներ, (մի քանիսները
ծափ տալով) լեզգիներ...

Դուռուկն ածում է լեզգիներ. Ալէք-
սէյ Ստեփանիչը մտնում է Մինասին,
դուրս է բերում տեղից. Մինասը սկը-
տում է պարել, ամենքը ծափ են տա-
լիս եւ վարագոյրն էլ կամաց կամաց եջ-
նում է:

(Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր)

ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Մի տարի անցած)

Դահլիճ. Նոյն կահաւորութիւն ինչ որ
առաջին արարուածի մէջ. Լիբա Աւետով-
Նայի առանձնասենեակի դուռը բաց է:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Դուրս գալով սեղանատնից) Դարձեալ
իր խօսքը չը կատարեց (նայում է դէպի նա-
խասենեակ), դարձեալ ուշացաւ (մտնում է
դաշնամուրին): Ախ, տէր Աստուած (սկսում
է թերթել տետրակը. թերթելու ժամանակ
նստում է, մի քանի անգամ կլաւիշներին
խփում, նորից սկսում է թերթել):

ԼԻԻՒ ԱԻՏՈՎՆԱ

(Առանձնասենեակից, ինքը չէ երեւում)
Այ, այս ըոպէիս վերջացնում եմ, արդէն
հագայ, մազերս է մնացել...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Երանի քեզ, հագնուելու ժամանակ ես
գտե՛լ:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Ի՞նչ ես ասում մայրիկ, գուցէ վատ է կարած:

Աննա Պետրովնան խփում է կլաւիշներին. ուզում է սկսել մի եղանակ, քայց թողնում է կիսատ եւ նորից թերթում է տետրակը:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Վերջացնում եմ մայրիկ, քիչ է մնացել, այժմ կարմիր ժապաւէնն եմ կապում, որ տեսնես ինչպէս է սազում, չես կարող երեւակայել որքան գեղեցիկ եմ երևում:

Աննա Պետրովնան խփում է դաշնամուրին եւ սկսում է նուագել մի եղանակ. յանկարծ Լիւբա Աւետովնան դուրս է վազում առանձնասենեակից սպիտակ դերեա յով, հերարծակ եւ գլխին կարմիր ժապաւէն կապած:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Սազում է չէ՛ մայրիկ. (առաջը չոքելով) վաղը երեկոյեան ժողովարանում որքան գեղեցիկ եւ գրաւիչ կը լինեմ, մանաւանդ էլէքտրական լոյսի տակ. ախ մայրիկ, որքան ուրախանում եմ, որքան հպարտ եմ զգում ինձ, երբ ամենքը ինձ են նայում. որ կողմ նայում եմ, ամեն կողմ կոմպլիմենտներ, շարունակ կոմպլիմենտներ եմ լսում. որքան երջանիկ եմ զգում ինձ, որքան լաւ է գեղեցիկ լինել, չէ՛ մայրիկ (երկուսն էլ վեր են կենում):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այո՛, (Լիւբայի մազերը ուղղելով) գու գեղեցիկ ես:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Գիտես մայրիկ, մենք կը գնանք ամարանոց, ամբողջ երեք ամիս կը հանգստանանք, իսկ սեպտեմբերին կը գանք, մի լաւ հարսանիք կանենք. լետոյ տուն կը վարձեմ, կահ-կարասիք, բազկաթոռներ, տիթոռներ, սեղաներ, դաշնամուր, բոլորը, բոլորը կառնեմ. (փաթաթուելով մօրը) մայրիկ, (համբուրում է) որ գիտենաս թէ ես նամակը ինչպէս գողալով բաց արի. ես զգում էի, որ արդէն վերջնական բան պետք է լինի գրած:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Բայց ինչու ինձ, վերջապէս հօրդ ոչինչ չէ ասում, չէ որ պարտաւոր է լայանել իւր մտադրութիւնը...

ՄԱՐԹԱ

(Նախասենեակից ներս վազելով) Գիտէ՞ք ինչ, նորութիւն, նորութիւն (շունչը կտրում է):

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Պէ՛հ, շուտ, ասա՛ ինչ է:

ՄԱՐԹԱ

Նիկիտ Սերգէիչը ֆրակով և բարձր ցիլինդր ծածկած գալիս է մեր տան կողմ:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Իէ՛հ, էլ ի՛նչ ես կանգնել, գնա՛, շուտով
գուռը բաց արա՛:

ՄԱՐԹԱ

Այս ըոպէիս (գնում է ղէպի նախասե-
նեակ. նախասենեակի խորքում երևում է
Նիկիտ Սերգէիչը): Ահա՛, արդէն գալիս է
(ընդրս է գնում):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Բարև ձեզ (մտնելով դահլիճ), բարև
մայրիկ (ձեռքը համբուրում է), անսպասելի
էր իմ գալը. բարև ձեզ Լիւբա՛. Աւետովնա՛.
(նոյնպէս ձեռքը համբուրում է) հազնուել
էք, երևի ուրիշ տեղ էք գնում, ես խան-
գարեցի:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Մենք ոչ մի տեղ չենք գնում. այս դե-
րեան մի ժամ առաջ բերին, հագայ՝ որ
տեսնեմ ինչպէս է կարած և յանկարծ գուք
ևս եկաք:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Հրաշալի է կարած, ինչպէս սազում է:

ԼԻՒԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Խնդրեմ նստեցէք (ուրախացած տալիս
է աթոռ եւ ամենքը նստում են):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Շնորհաւորում եմ, ուսանողական հա-

գուստը հանել էք, ուրեմն վերջացրել էք
ուսումը և Պետերբուրգ այլ ևս չէք գնալու:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Ո՛չ, էլ ի՛նչու համար պէտք է գնամ.
ի հարկէ, այժմ կը գնամ ամառանոց, ճանա-
պարհորդութիւններ կանեմ, կը հանգստանամ,
իսկ սեպտեմբերին կը գամ Տփլիս և կը սկը-
սեմ հիւանդների ընդունելութիւնը:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Գուք միւս նորաւարտ բժիշկների նման
չէք, որոնք տուն տեղ չունենալու պատճա-
ռով մի առ ժամանակ մնում են անյայտու-
թեան մէջ և կամ թէ գնում են քաղաքային
հիւանդանոցները մի քանի կոպէկ ստանալու
համար. ձեզ կարելի է նախանձել. անցեալ
օրը ձեր հայրը ասում էր, որ ուզում է ձիաներ
առնել...

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Բայց ես չը թողի. ի՛նչ կարիք կայ այս
ըոպէիս առնել, միւսնոյն է, ես երեք ամիս
այստեղ չեմ լինելու, իսկ սեպտեմբերին ան-
պատճառ հարկաւոր է, առանց կառքի շատ
դժուար է ինձ համար:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ուրեմն գուք բոլորովին չէք գնալու
Պետերբուրգ:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Ես վճռել եմ մնալ այստեղ:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

(Ձարմանալով) Վճռել էք արդէն:

ՆԻՎԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Ինչո՞ւ էք այդպէս զարմանում:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Որովհետեւ նոքա, որոնք սովորում են մե՞ծ քաղաքների կեանքին, այլ ևս չեն կարողանում լետ ընկած քաղաքներում ապրել:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Շատ պարզ է, վերցնենք օրինակ հէնց Տփլիսը և Տփլիսի հետ համեմատենք մի փոքրիկ գիւղաքաղաք, չէ՞ որ այստեղի կեանքը բոլորովին ուրիշ է, այստեղ աւելի կենդանութիւն կայ, այստեղ մարդս զգում է որ ապրում է, իսկ գիւղաքաղաքում կատարեալ մեռելութիւն է:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Եթէ ինձ մէկը ասի, թէ ես քեզ համար գիւղում պալատներ կը շինեմ, կառքեր, ձիաներ, բոլորը, բոլորը կառնեմ, կը պահեմ ինչպէս թագուհի, ես դարձեալ չեմ համաձայնուի:

ՆԻՎԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Լիւբա Աւետոյնա, շատ ճիշտ էք դատում. դուք ծնուել էք այստեղ, այստեղ էք մեծացել. անկասկած ամեն մարդ սիրում է իր ծննդավայրը:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Իմ ծննդավայրը և իմ հայրենիքս այնտեղ է, որտեղ ինձ համար լաւ է:

ՆԻՎԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Այդ ինքն ըստ ինքեան այդպէս է, պարզ է որ եթէ օրինակ ես՝ հնարաւորութիւն ունենայի Փարիզում ապրել, այն ժամանակ այստեղ չէի ապրի:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Որքան լաւ է Փարիզում ապրել. այն ժամանակ մարդ ստիպուած չի լինի ամբողջ շաբաթներ դէս ու դէն ընկնել մի դերեա կարել տալու համար. այստեղի կարանողները կարծում էք որ և է բան հասկանում են. երևակայեցէք, սրբան չարչարուեցի, հոգիս դուրս եկաւ, մինչև այս դերեան (Լիւբա Աւետոյնայի հազածը ցոյց տալով) կարել տուի:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Մենք շատ լաւ կար անող ունինք. այնքան բարի, այնքան բարի, որ չեմ կարող ասել, այս դերեաս անցեալ շաբաթ պատրաստ էր, բայց ուսերը շատ լայն էր կարել և քանդել տուինք:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Բացի ուսերից կուրծքն էլ վատ էր:

ԼԻՒԻԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Ի հարկէ մայրիկ, այդպէս կը լինի, երբ

որ ուսերը լայն է, կուրծքն էլ վատ է լինում:

Նախաստենակից մտնում է Ալէքսէյ Ստեփանիչը պորտֆէլով:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ա՛, բարև ձեզ, բարև, բարև (ամենքի ձեռքը առնում է). այսօր ամենքիդ փոխուած եմ տեսնում:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Վիրաւորուած) Եթէ դուք երկու ժամ առաջ գայիր, փոխուած չէիր տեսնի:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Այո՛, ճիշտ էք ասում (պորտֆէլը դնում է դաշնամուրի վրայ) Աննա Պետրովնա. երևի շուտով ամարանոց կը գնաք:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես արդէն պատրաստութիւն եմ տեսնում, մենք շուտով կը գնանք...

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Նստելով) Ի՞նչ շուտով կը լինէք ամարանոցում, իսկ մեզ նման գործի մարդիկ զրկուած են լինում այդպիսի բաւականութիւնից:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ես իսկապէս խղճում եմ ձեզ. Աւետ Աւետին էլ ամբողջ ամառը մնալու է այստեղ:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Մենք շատ ենք զբաղուած, սակայն ես մի մի անգամ կայցելեմ ձեզ:

ԼԻԻՐԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Նիկիտ Սերգէիչն էլ կը գայ:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Նիկիտ Սերգէիչը ազատ մարդ է, աւելի յաճախ կարող է լինել, քան ես:

ԼԻԻՐԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Այս ամառ մենք շատ լաւ ժամանակ կանցկացնենք, եթէ մեզ չէք մոռանայ և յաճախ կայցելէք:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Օ՛, այնքան յաճախ գամ, որ գուցէ և զզուէք ինձանից:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ի՛նչ էք ասում Նիկիտ Սերգէիչ:

ԼԻԻՐԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Ուզում է որ մենք աւելի շատ խնդրենք:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Նաւթային գործը Աւետ Աւետիչին շատ է զբաղեցնում, բոլորովին հանգստութիւն չունի. անցեալ օրը խնդրեցի, որ գայ ամարանոց, հանգստանայ, բայց մերժեց:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Այդպէս էլ հարկաւոր է, (խորամանկ հայեացք ձգելով Աննա Պետրովնայի վրայ) որովհետեւ նաւթալին գործը ղեկավարել հեշտ չէ, թէեւ Աւետ Աւետիչի բացակայութիւնը ձեզ համար զգալի կը լինի, բայց ինչ արած. ը... իսկ ո՞րտեղ էք գնալու:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Գնալու ենք Բաթումի մօտ, սեպհական ամարանոց:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ամառ ժամանակ, ծովի ափին, օ, շատ հրաշալի է, մանաւանդ երբոր մարդ տխուր է լինում:

Աննա Պետրովնան նստած լինելով դաշնամուրի մօտ, յանկարծ խփում է կլաւիշներին եւ անորոշ ձայներ հանում:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Աննա Պետրովնա, եթէ կարելի է, խնդրում եմ, ինչու էք այդպիսի աններդաշնակ ձայներ հանել տալի, նուազեցէք մի բան:

Աննա Պետրովնան ուժգին խփելով մատները սկսում է նուագել՝ հետզհետե՛ ոգեւորուելով:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Յանկարծ մտնում է նախասենեակից

եւ դառնալով դէպի Ալէքսէյ Ստեփանիչը) Էկիլիս էջտի մասլահաթ իս անում...

Աննա Պետրովնան նուագելը ընդհատում է եւ քարկացած դաշնամուրը փակում:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Մինք էնդի քիզ սպասում ինք...

Նախասենեակից մտնում են Մաննան եւ Օլեան զրբերով:

ՕԼԵԱ

Ուրախացնեմ հը՞, ես փոխեցի երկրորդը:

ՄԱՆՆԱ

Իսկ ես երրորդը:

ՕԼԵԱ

(Մօտենալով հօրը) Ժամացոյցները երբ կը ստանանք, հը՞:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Բարկացած) Հա՛, լաւ, լաւ գնացէք:

Մաննան եւ Օլեան վիրաւորուած անցնում են աջ պատի կողմ:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Ժամացոյցին նայելով վեր է կենում) Ժամի մէկն է, ես կարծում էի (պօրտֆէլը վերցնում է), որ ձեզ տանը կը գտնեմ...

Երկուսն էլ դիմում են դէպի նախասենեակ:

ԱԻՅՏ ԱԻՅՏԻՉ

Մինք էնդի քիզ սպասում ինք, դուռն էկիլ իս էստի... (դուրս են գնում):

ՄԱՐԹԱ

(Դուրս գալով սեղանատնից) Սուրճը պատրաստ է համեցէք:

Լիւքա Աւետովնան, Նիկիտ Մերգէիչը եւ Աննա Պետրովնան մտնում են սեղանատուն:

ՕԼԵԱ

Մեզ հայրիկը բոլորովին չի սիրում:

ՄԱՆԵԱ

Մեզ ոչ հայրիկն է սիրում և ոչ մայրիկը...

(Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր)

ՀՈՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒՆԺ

Երեկոյեան ժամի 6-ն է. բեմի խորքում երեւում է ծովը, աջ կողմում՝ տան մի մասը պատուհաններով եւ մի դռնով. ամբողջ ափը ծածկուած է խիտ ծառերով, միայն տան առաջ փոքրիկ բաց տարածութիւն կայ եւ ծովի ափով անցնում է ճանապարհ: Հեռուից լսում է երաժշտութիւն, տան մօտ ծառի տակը դրած է սեղան. շուրջը նստած են Աետ Աետիչը, Թաթոս Իվանիչը, Ադամ Մաթվէիչը, Ալէքսէյ Ստեփանիչը ու Սոլովոն Լուկեանիչը. ամենքի առաջ դարսած է դատարկ թէյի բաժակները. հէնց որ վարագոյրը բարձրանում է, ամենքը աթոռները ետ քաշելով վեր են կենում:

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Ի հարկէ, պէտք է ամեն բան (Ֆրակի գրպանից թաշկինակ նանելով) նկատի ունենանք (ըերանը սրբում է):

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Անկասկած...

Սկսում է կամաց կամաց մթնել:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Մենք պէտք է այնպէս անենք, որ եթէ յանկարծ Աստուած մի արասցէ, էհ, մարդ ենք, պէտք է ամեն բան առաջուց մտածենք, ո՞վ գիտէ, կարող է պատահել, որ նախ թալին կրիզիսը զեռ երկար ժամանակ շարունակուի...

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Էնէ մաղբուն կուլիմ, էլի:

ԱԿԱՄ ՄԱԹՎԻՉ

Ախր բանը կրիզիսը չէ, է. բանն էն է, վուր էսքան ժամանակ փորում ին ու փորում, համա վուր վուչինչ չի դուրս գալի:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

(Թաթոս Իվանիչին եւ Ադամ Մաթվէիչին) Վաղը առ աւօտեան անպատճառ ճանապարհ կը ընկնէք:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ուրեմն արդէն վճռուած է:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Գուք գիդիք էլի, վուչնց որ կու խօսիք:

ԱԿԱՄ ՄԱԹՎԻՉ

Արխէին կաց:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Աբա էլ ինչ ասիմ (գնում են դիմաց եւ

յետոյ դէպի ձախ կողմը շարունակում են մանապարհը). էնէնց արէք վուր մինք խախի առաջ ամութով չը մնանք:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Գուն արխէին կաց, արխէին:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Թէ վուր միր բանը էսէնց գնայ ու մէջարա չըլի, կորած ինք. մէ տարի չի անցկենայ ու սաղ քաղաքը մաղբուն կուլի:

ԱԼԻՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Գուք պէտք է հասկացնէք, որ ուղարկուած էք ընկերութեան կողմից...

Հեռանում են ամենքը. կարճ ժամանակից յետոյ Աւետ Աւետիչը վերադառնում է եւ տխուր նստում է սեղանի մօտ ու քաժակները մի կողմ քաշելով՝ սկսում է սեղանի վրայ թափած թղթերը մէկ մէկ նայել. մի քանի վայրկեանից յետոյ զանգահարում է, աղախինը գալիս է:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Գնա լամպը վտոխր:

ՄԱՐԹԱ

Պէտք է պարապէք:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Հա, գնա, վառիր:

ՄԱՐԹԱ

Այս ըոպէիս (մտնում է տուն):

Կարճ ժամանակից յետոյ պատուհաններից եւ դռնից երեւում է լուսաւորութիւն:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

(Գրպանից հանելով ժամացոյցը) Ութին քէչ պակաս է:

ՄԱՐԹԱ

(Դուրս է գալիս տնից) Լամպը վառեցի:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Լա, լաւ (Թղթերը հաւաքում է եւ մըտնում տուն):

ՄԱՐԹԱ

(Բաժակները հաւաքելով) Մի քանի օրով թողնում է քաղաքը, գալիս է այստեղ, որ հանգստանայ, բայց ինչ հանգստութիւն. չեմ հասկանում սրա համար ինչ դարձաւ անիճած փողը. գիշերներն անգամ չի կարողանում քնել, դուրս է գալիս և շարունակ քայլում. բոլորովին փոխուել է. անցեալ երեկոյ այգումը աճում էր երաժշտութիւն, Աննա Պետրովնան գնաց զբօսելու, իսկ սա այստեղ մենակ քայլում էր և գլուխը ինքն իրան թափ տալի (բաժակները վերցնում է եւ մտնում է տուն):

Փողոցով անցնում են երիտասարդների

եւ օրիորդների խմբեր. կարճ ժամանակ ընտի վրայ ոչ ոք չի երեւում:

Չախ կողմից երեւում են Եիկիտ Սերգէիչը եւ Լիւքա Աւետովնան, խօսելով մօտենում են նաւակին, որը կապած է ծառից:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

... Միթէ ես ձեզ կարող եմ մոռանալ, չէ որ մենք միմեանց նոր չենք ճանաչում. Լիւքա Ս. Աւետովնա, ի գուր, շատ ի գուր էք կասկածուէ. միթէ ես թոյլ կը տամ ինչ այդ աստիճան ստորանալ... (նաւակը քաշելով անցնում են ծառերի ետեւ եւ խօսակցութիւնը անլսելի է դառնում):

Կարճ ժամանակից յետոյ Եիկիտ Սերգէիչը եւ Լիւքա Աւետովնան երեւում են նաւակի մէջ նստած, որոնք կամաց կամաց կրկին անցնում են ծառերի ետեւ:

Տնից դուրս են գալիս Մանեան եւ Օլեան խօսելով:

ՕԼԵԱ

... Ես որ անցեալ օրը մտնում էի դահլիճ՝ Ալէքսէյ Ստեփանիչը մայրիկի ձեռքը համբուրում էր:

ՄԱՆԵԱ

Յետոյ (հետաքրքրութեամբ):

ՕԼԵԱ

Յետոյ ինձ որ տեսաւ մայրիկի ձեռքը
թողեց և այնպէս կարմրեց, այնպէս կարմրեց,
ինչպէս եփած խեցգետին. իսկ դու ոչինչ չես
տեսել:

ՄԱՆԵԱ

(Կանգնելով սեղանի վրայ) Ինչպէս չէ,
ես քեզանից աւելի վաղուց եմ տեսել:

ՕԼԵԱ

Կարծես սիրահարուած են, չէ:

ՄԱՆԵԱ

Ես էլ այդպէս եմ կարծում:

ՕԼԵԱ

Հա՛:

ՄԱՆԵԱ

Ի հարկէ:

ՕԼԵԱ

Ուրեմն դու հետևում ես:

ՄԱՆԵԱ

Ի հարկէ հետևում եմ, գիտես ինչ եմ
արել:

ՕԼԵԱ

Ի՞նչ:

ՄԱՆԵԱ

Ոչ որ չի կարող մտածել թէ ես որչափ
խորամանկ եմ:

ՕԼԵԱ

Ի՞նչպէս:

ՄԱՆԵԱ

Ես դահլիճի դռան բանալիքը հանել եմ,
երբոր մայրիկը և Ալէքսէյ Ստեփանիչը մը-
նում են մենակ, ես բանալիքի ծակից նա-
յում եմ:

ՕԼԵԱ

Հա՛, ուրեմն դու բոլորը գիտես:

ՄԱՆԵԱ

Ի հարկէ գիտեմ:

ՕԼԵԱ

Իէ՛հ, պատմիր:

ՄԱՆԵԱ

Ի՞նչ պատմեմ, միասին նստած շարու-
նակ, ամբողջ ժամերով խօսում են:

ՕԼԵԱ

Ի՞նչ են խօսում:

ՄԱՆԵԱ

Շատ, շատ, այնքան, այնքան բաներ
են խօսում, որ... (փողոցում երևում են աշա-
կերտների և աշակերտուհիների խմբեր).
ահա նրանք գնում են այգին, մենք էլ
գնանք:

ՕԼԵԱ

(Ուրախացած) Այո՛, գնանք (սկսում է կանչել):

ՄԱՆԵԱ

Եկէք այստեղ:

Աշակերտները եւ աշակերտուհիները գալիս են առաջ:

ՕԼԵԱ

Սպասեցէք, գլխարկներս վերցնենք և գնանք միասին, հա՛:

ՄԱՆԵԱ

Այս բոպէիս գալիս ենք (Օլեան եւ Մանեան շտապով մտնում են տուն):

Խմբից մի քանիսները մտնելով են սեղանին, վերցնում են պակսիմատը. մտնելով են եւ միւսները ու միմեանց ձեռքից խլելով ուտում են:

ԱՀԱԿԵՐՏՈՒՀԻ

(Դառնալով աշակերտներից մէկին) Դու այստեղ սպասիր, մենք կամաց կամաց կը գնանք և դուք էլ կը հասնէք:

ԱՀԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ԱՀԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ

(Խառն) Այո՛, գնանք, գնանք, սպասելը աւելորդ է...

Ամենքը գնում են բացի մէկից:

Կարճ ժամանակից յետոյ տնից դուրս են գալիս Սանեան եւ Օլեան վիճելով:

ՄԱՆԵԱ

Ներողութիւն, ինձ աւելի է սիրում, քան թէ քեզ:

ՕԼԵԱ

Իսկ ես կասեմ, որ ինձ աւելի է սիրում:

ՄԱՆԵԱ

(Դառնալով դէպի աշակերտը) Սպասիր, դու սրան ես սիրում թէ ինձ:

ՕԼԵԱ

Ի հարկէ ինձ է սիրում:

ԱՀԱԿԵՐՏ

Օլեա՛, դու գիտես, որ ես քեզ ինչպէս եմ սիրում:

ՄԱՆԵԱ

(Վերաւերդուած) Ուրեմն դու ինձ չես սիրում, հա՛:

ԱՀԱԿԵՐՏ

Ի հարկէ քեզ էլ եմ սիրում:

Աշակերտի մի ձեռքը Մանեան է բռնում, իսկ միւս ձեռքը Օլեան:

ՄԱՆԵԱ ԵՒ ՕԼԵԱ

(Միասին) Ուրեմն դու սիրում ես, մեզ սիրում ես, հա՛, ուրեմն գնանք զբօսնելու (վազ տալով գնում են):

Ծովի վրայ երևում է նաևապա՛ Նիկիտ Սերգէիչը եւ Լիւրա Աւետովնան մէջը նըստած: Բաւականին մի՞նում է, երկինքը կապոյտ գոյն է ստանում եւ նաևապա երբեմն ծառերի ետեւն է անցնում, երբեմն երբեմն էլ երևում:

Չախ կողմից ծովի ափով երևում են Աննա Պետրովնան եւ Ալէքսէյ Ստեփանիչը:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

... Ո՞վ կարող է մեղադրել, ո՞վ կարող է ասել ձեզ, որ դուք իրաւունք չունիք ապրելու. այո, կը մեղադրեն ձեզ, բայց ո՞վքեր, միմիայն տգէտները և թերուսները, եթէ դուք հետևէք տգէտներին կարծիքին, այն ժամանակ...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այն ժամանակ ես ձեզ պէտք է... չեմ համարձակոււմ մինչև անգամ ասել...

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

Խնդրեմ, խնդրեմ ասացէք:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այն ժամանակ ես ձեզ պէտք է վաղուց շնորհակալ եմ տանիցս...

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

Նայեցէք ձեր շուրջը, նայեցէք և տեսէք թէ ինչ ազատութիւն են վայելում ուրիշները:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Երանի նրանց, որոնց վիճակուած է ապրել ազատ:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

Կինը պէտք է կանգնած լինի իւր կոչման բարձրութեան վերայ և ոչ թէ ողորմելի ստրուկ լինի...

Երաժշտութիւնը ուժեղանում է եւ խօսակցութիւնը շի լսում: մի քանի վայրկեանից յետոյ հասնում են քաց տարածութեան սկսում են կամաց կամաց մտնելով ծովի ափին եւ երաժշտութիւնն էլ մեղմանում է:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

Տեսէք որքան հրաշալի է այժմ ծովի վրայ, որքան դուրեկան, որքան քաղցր զգացմունքներ է գարթեցնում...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Այո, իսկ որ գեղեցիկ տեսարան է:

ԱԼԷԲՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻԶ

Խնդրեմ ասացէք, ինչու համար ենք

ստեղծուած, ինչու համար ենք ապրում, չէ որ այս բոլորը մեզ համար է և մենք պէտք է օգտուենք... Գնանք փոքր ինչ առաջ...

Դանդաղ քայլերով մտանում են ափին, երաժշտութիւնը սկսում է ուժեղանալ. տընից դուրս է գալիս Աւետ Աւետիչը, տխուր քայլում է. քայլելու ժամանակ նայում է ծովի կողմ եւ տեսնելով կնոջը Ալէքսէյ Ստեփանիչի հետ՝ շփոթուած կանգնում է. երաժշտութիւնը մեղմանում է եւ խօսակցութիւնը լսում է:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ախ, որքան լաւ է, որքան օղբ մաքուր... որքան դուրեկան հով է փչում այն կապուտակ հօրիգօնից...

ԱԼԷՔՍԷՅ ՍՏԵՓԱՆԻՉ

Հիանալի է այժմ նաւակով զբօսնել ծովի վրայ, մօտենալ այն կապուտակ երկնքին:

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Բայց որքան որ աշխատենք մօտենալ այն կապուտակ երկնքին, այնքան հեռու, հեռու կը փախչի...

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Յուսահատուած երեսը ծածկելով ընկնում է աթոռի վրայ) Կորած է հա՛, հա՛, հա՛:

(Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր)

ՀԻՆԳԵՐՈՐԳԻ ԱՐԱՐՈՒՆՃ

Դանլիճ. նոյն կահաւորութիւնը ինչ որ առաջին արարուածի մէջ. դաշնամուրը բաց է եւ տետրակները թափուած են խառն ի խուռն. սեղանի մօտ, ծախ կողմը կանգնած է Աննա Պետրովնան, երեսը մի կողմ դարձրած, իսկ Աւետ Աւետիչը յուզուած քայլում է. նկատելի է որ սաստիկ կոուել են:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Զայլելով) Ի՞նչ կօսին, է...

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ի՞նչ պէտք է ասեն. ամեն մարդ ազատ իրաւունք ունի ապրելու այնպէս, ինչպէս ինքն է ցանկանում:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Կանգ առնելով) Ախր վերջը... Օ՛հ Տէր Աստուծ (սկսում է ւաւելի արագ քայլել):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Ամբողջ տասնևութ տարի ապրել ենք միասին, բայց ինչպէս:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Առաջ ամեն բան լաւ էր, էս 'երիք տարու՞մք քնչ տեսար, է (ընկերով ղէպի նախասննեակ): Օ՛, Ալէքսէյ Ստեփանիչ ... (ըուրս է գնում նախասննեակով):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Նստում է) ... Տասնևո՛ւթ տարի ապրել էնք միասին (երեսը ծածկում է եւ մի քանի վայրկեան ընկնում մտածումների մէջ) ... Բայց ո՛չ, (յանկարծ վեր կենալով) ես ուզում եմ ապրել, ապրել եմ ուզում... (հաստատաբար քայլերով մտնում է ձախակողմեան սննեակը):

ՄԱՐԹԱ

(Կարծ ժամանակից յետոյ, շփոթուած ղուրս գալով ձախակողմեան սննեակից, ղիմում է ղէպի նախասննեակ) Ախ, Տէր Աստուած, տանն էլ ոչ ոք չը կայ. ժամի 11-ն է. Լիւբա Աւետովնան էլ ուշացաւ (ըուրս է գնում նախասննեակով):

ԱՆՆԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

(Կարծ ժամանակից յետոյ, վերարկուն հագին եւ գլխարկը ծածկած՝ ղուրս է գալիս սննեակից). Վերջը այս է. (մտննալով պատուհանին) վաղ թէ ուշ, պէտք է այսպէս լինէր. (լսում է մտնեցող կառքի ձայն) ահա կառքը արդէն պատրաստ է (ընկում է ղէպի նախասննեակ. յանկարծ կանգ է առնում եւ

ընկնում է կասկածի մէջ): Գուցէ և... Բայց ո՛չ, ես հաւատացած եմ որ նա ինչ սիրում է (ըուրս է գնում. մի քանի վայրկեանից յետոյ լսում է հեռացող կառքի ձայն):

ՄԱՐԹԱ

(Տխուր մտնելով նախասննեակից) Այսօր առաւօտեան վիճակուած էր խեղճին (հասարելով տնորակները) վերջին անգամ նուազել (ըաշնամուրը փակում է, կարգի է ընրում՝ ըազկաթոռները եւ յետոյ անցնում է սեղանատուն):

Նախասննեակից մտնում են Լիւբա Աւետովնան եւ Նիկիտ Սերգէիչը:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Թող ուրիշները այս կեանքում քաղեն փուշ և տատակ, որ միւս կեանքում հա՛, հա՛, հա՛, ստանան նոքա դափնեալ պսակ:

ԼԻԻՒԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

(Գլխարկը ղնելով աթոռի վրայ) Ստոր, անխիղճ...

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

Այդ ամենը թող և ողորմելի մարդկանց համար է, որ յաղթուած բոպէին միխթարեն իրենց լոկ այդ խօսքերով:

Լիւբա Աւետովնան նստում է յուսահատուած:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

(Մօտենալով) Ինչո՞ւ վատնել, առանց
այն էլ մեր կարճ կեանքի թանգագին ժամերը:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Հեռո՛ւ ինձանից:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Հո՛, հո՛, հո՛, դուք ձեզ այնպէս էք ձե-
ւացնում, որ եթէ այստեղ կողմնակի մարդ
լինի և տեսնի ձեր վարմունքը, բոլորովին չի
կարող երևակայել, որ դուք ձեր յստար կամ-
քովն էիք ձեռքերը մեկնում, որ ես համբու-
րեմ, իսկ եթէ ձեր այդ ցանկութիւնը պա-
տահաբար ձեզ աւելի հեռու տարաւ, ես մե-
ղաւոր չեմ:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Գուք երգւում էիք...

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Գուցէ և այն ժամանակ սիրում էի:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

(Կանգնելով) Իսկ այժմ մի՞թէ փո-
խուել է՞ք:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

(Մօտենալով) Այս ձեռքերը (առնելով)
որ մի ժամանակ այնքան ինձ գրաւում էին
և հմայւերում, այժմ ոչինչ է ինձ համար

(Կախասննակից լսում է խօսակցութեան
ձայները): Այստեղ կողմնակի մարդիկ են գա-
լի, ուրեմն ց'տեսութիւն, ես գնամ...

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Ո՛չ, վաղ է գնալ, մենք դեռ խօսելիք
ունենք:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Խօսելի՞ք, ես բոլորովին աւելորդ եմ հա-
մարում լսելը:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Իսկ այն ամենը ինչ որ կատարուել է
մեր մէջ:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ մի երեխայական
խաղ:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Այդպէ՛ս:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Դատարկ բան է, ժամանակի ընթացքում
ամեն ինչ կը մոռանաք:

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

Ի՞նչպէս կարող եմ մոռանալ:

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԵՅԻՉ

Ես ասում եմ, որ մեր մէջ ամեն բան
վերջացած է:

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

(Ձեռքիցը բռնելով) Ո՛չ, դեռ վերջա-
ցած չէ (խօսակցուիժեան ձայները աւելի ու-
ժեղանում են):

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԻԻՉ

(Նայելով նախասենյակի կողմ) Վերջա-
պէս այստեղ կողմնակի մարդիկ են գալի:

ԼԻԻԲԱ ԱՒԵՏՈՎՆԱ

Ոչինչ, մենք սենեակներ շատ ունինք
(առանձնասենյակի դռները քաց անելով)
խնդրեմ, համեցէք, առաջին անգամ չէք գա-
լի այստեղ, խնդրեմ (երկուսն էլ մտնում են
և ուրուք փակում):

Խօսակցուիժեան ձայները աւելի ուժե-
ղանում են և հետզհետէ քառերը լսելի են
դառնում. նախասենյակում երեսում են Թա-
թոս Իվանիչը, Աւետ Աւետիչը, Ադամ Մաթ-
վէիչը և Սոլոմոն Լուկեանիչը:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

(Մտնելով դահլիճ, միաններն էլ յետե-
ւիցը) Աբա դուն խօս գիտիս, ինչ խասեաթի
մարդ իմ, մինչև բանը քութահ չանէի, ինչ
յիդ կու գայի Պետերբուրգից. ամեն Աստծու
օր սահաթի չուրսին գնում էի մինիստրի մօտ-
շատ լաւ մարդ է էլի...

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Հասկացրիք որ դուք ուղարկուած էք
ընկերութեան կողմից:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Աբա ինձ խօս ճանչնում իս, ինչ կու
թողնէի՛ մինչև ամեն բանը չը հասկացնէի
(հպարտանալով). աչ, կու տեսնիք, էրկու
ամիս չի անցկենայ ու միը բանը գլուխ կու
գայ. ամեն բան դիփ մէկ մէկ ասի, հիմի
մինք պէտք է թուղթ գրինք մինիստրի ա-
նումով ու ղրգինք Պետերբուրգ:

ԱՒԵՏ ԱՒԵՏԻՉ

Ախր մինիստրի հիդ. դէմուդէմը խօսիլ
իս, սլրծիլ իս, էլ ինչ թուղթ...

ԱԴԱՄ ՄԱԹՎԻՉ

(Թաթոս Իվանիչին) Ի՞նչ իս ծուռն ու
մուռը խօսում. էնպէս խօսի, վուր իմանան,
հասկանան. սեկրետորը ուրիշ մարդ է. մի-
նիստրը ուրիշ:

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

(Թաթոս Իվանիչին) Ուրեմն դուք մի-
նիստրին չէք տեսել:

ԹԱԹՈՍ ԻՎԱՆԻՉ

Դուն էլ ինչ իս սրան անգաճ դնում
(դառնում է դէպի Ադամ Մաթվէիչը): Ի՞նչ
իս սարսաղ սարսաղ խօսում. էն մարդը ասում
է, ամեն բանը իմ ձեռքին է, ասում է (ձեռ-
քերը ետեւը դարսելով), վուրսց որ ուզենամ
էնէնց կու սարքիմ կօսէ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Քայլելով) Տունս քանդեցի, դիփ մէտի մաղբուն էլա (դառնալով դէպի Սոլոմոն Լուկեանիչը) դուք էլ թամամ գժուացրիք, հայ Ֆրանցուզները, հայ փլանը, հայ փստանը գալիս ին, օսկին տանում ին միր քնթի տակեմէն ու մինք թամաշա ինք անում. էնքան արիք վուր ինչ ունէի չունէի դիփ մէտի էն անտեր բրիշակ էլած տիզը կորցրի...

Նախասնեակից մտնում է Մինասը:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Հը՞, ինչ է, գալու ժամանակ իս գթի՞. խիղտեցէք, էլի՞:

ՄԻՆԱՍ

Ի՞նչ իս բղաւում, ճղաւում. Բաբու զնացիր ֆանտանիր տեսնելու, ու...

ՍՈԼՈՄՈՆ ԼՈՒԿԵԱՆԻՉ

Ե՛հ Մինաս, ինչ անենք, բարեկամ մարդ ես, քիչ պէտք է համբերես, քիչ էլ պէտք է եօլա տանես, ո՞վ կը մտածէր թէ մեր վերցրած հողը անպէտք կը լինի ու այսպիսի քամբախտութիւն կը պատահի:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Մտնելով նախասնեակից դառնում է Մինասին) Եկի՛լ իս էստի մասլահաթ իս

անում, դէհ հազար մանէթս տո՛ւր, է՛, պէտք է էսօր անպատճառ տաս:

ՄԻՆԱՍ

Աբա Աւետ Աւետիչ, ինչ իս ասում ախր:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Օհ, Տէր Աստու՛ձ... (սկսում է քայլել)

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Աւետ Աւետիչին) Այ քիզ մարդ ասողին ինչ ասիմ:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Ել չիս սուս կենա՛լ:

ՍԵՐԳԷՅ ՍԵՐԳԷԻՉ

Հը՞, վունց է, վուր մինձ-մինձ ձևում էիր, լաւ էրկու վուտով ննգա՛ր թէ չէ:

Նախասնեակից մտնում են Մանեան եւ Օլեան լաց լինելով:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

Հը՞, ձիզ ինչ պատահից:

ՕԼԵԱ

Մայրիկին ճանապարհին տեսանք, համբուրեց մեզ և ասաց որ չէ գալու և մեզ այլևս չէ տեսնելու:

ԱԻԵՏ ԱԻԵՏԻՉ

(Յուսահատուած) Օ՛հ Ալէքսէյ Ստեփանիչ...

ՄԱՆԵԱ

Գնում էր կառքով...

ՆԻԿԻՏ ՍԵՐԳԷԻՉ

(Յանկարծ օրհորդի առանձնասենեակից դուրս գալով՝ դիմում է նախասենեակ) Ես ասում եմ որ մեր մէջ ամեն բան վերջացած է... (շտապով դուրս է գնում նախասենեակով, ամենքը շփոթուում են):

ԼԻԻԲԱ ԱԻԵՏՈՎՆԱ

(Դուրս վազելով առանձնասենեակից) Հայրիկ (լաց լինելով ընկնում է հօր վզովը) Ես կորած եմ, հա, հա, հա...

(Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր)

Չուտով լոյս կը տեսնի
ՀԱՅԻ ԽՆԴԻՐ
դրամա 1 գործ. 4 պատկերով

ԳԻՆՆ Է 40 ԿՈՊԵԿ

Դիմել Թիֆլիզի գրավաճառներին

« Ազգային գրադարան

NL0321542

19.527

